

De **arbeidsmarkt** is het geheel van vraag naar en aanbod van arbeid (= arbeidskrachten).
Werkgevers oefenen vraag uit naar werknemers en werknemers bieden zich aan als arbeidskracht.
Het totale surplus op de arbeidsmarkt is de optelsom van werkgeverssurplus en werknemerssurplus.

- Het **werkgeverssurplus** is het verschil tussen de betalingsbereidheid van de werkgever en het evenwichtsloon.
- Het **werknemerssurplus** is het verschil tussen de leveringsbereidheid van de werknemer en het evenwichtsloon.

Bij het evenwichtsloon is het totale surplus maximaal. De welvaart kan niet worden vergroot door een ander uurloon dan het evenwichtsloon te kiezen.

Als de arbeidsmarkt een markt van volledige mededinging zou zijn, komt onvrijwillige werkloosheid niet voor. Iemand die bij het evenwichtsloon geen baan heeft, heeft een te hoge leveringsbereidheid. Hij/zij kiest ervoor vrijwillig werkloos te zijn.

In de welvaartstheorie leidt ingrijpen in de loonvorming, bijv. door het afsluiten van cao's en het invoeren van een minimum-uurloon, tot een herverdeling van de surplussen en een afname van de totale welvaart. Dit welvaartsverlies is de prijs die betaald wordt om werknemers een redelijk inkomen te waarborgen.

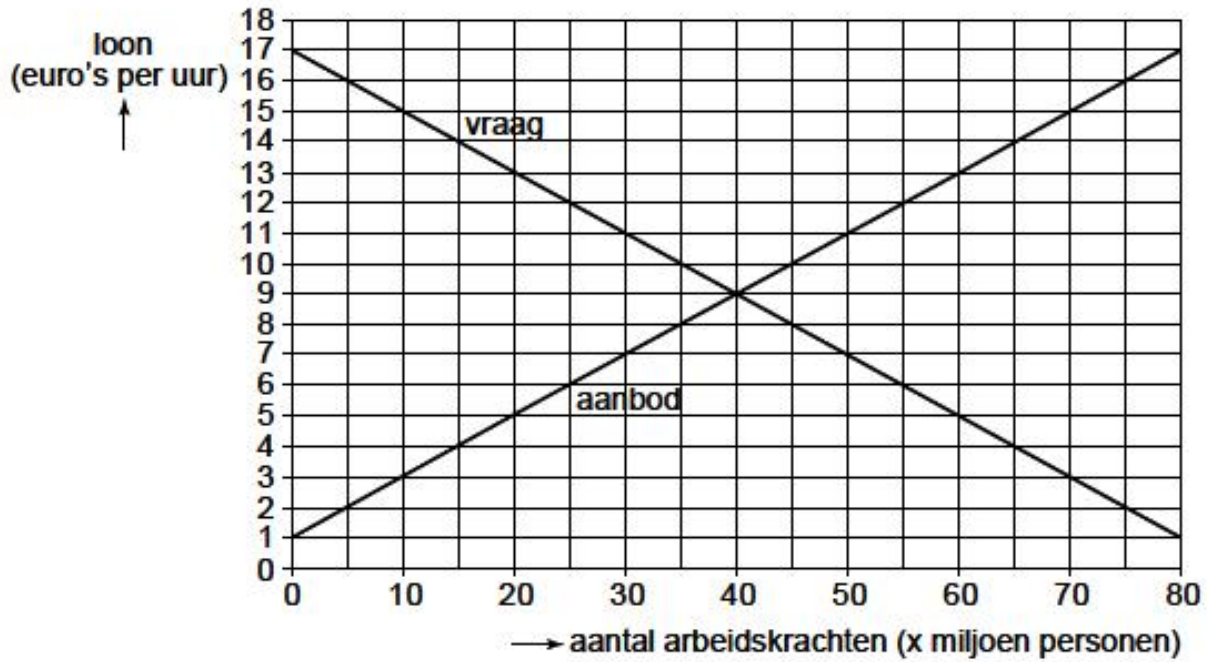
In de grafiek in de bijlage wordt de arbeidsmarkt voorgesteld als een markt van volkomen concurrentie met een evenwichtsloon van 9 euro per uur.

Stel dat de regering een wettelijk minimumloon invoert van 11 euro per uur.

- 1 Leg uit dat het afsluiten van cao's kan leiden tot meeliftgedrag van werknemers.
- 2 Noem twee kenmerken van de marktvorm volkomen concurrentie en licht toe waarom een arbeidsmarkt van een land niet aan deze kenmerken voldoet.
- 3 Teken de minimumloon-lijn in onderstaande grafiek.
- 4 Bereken de verandering in de werkgelegenheid als gevolg van de invoering van het minimumloon.
- 5 Bereken de verandering in de werkloosheid als gevolg van de invoering van een minimumloon.
- 6 Bereken het totale surplus voor de invoering van het minimumloon.
- 7 Arceer in onderstaande grafiek het werkgeverssurplus na invoering van het minimumloon (\backslash).
- 8 Arceer in onderstaande grafiek het werknemerssurplus na invoering van het minimumloon ($//$).
- 9 Arceer in onderstaande grafiek de welvaartsafname als gevolg van de invoering van het minimumloon ($\#$).

BIJLAGE

- Alle werkenden en werkzoekenden samen zijn het aanbod van arbeid. Zij worden in dit model kortweg 'werknemers' genoemd.
- De vraag naar arbeid komt van de groep 'werkgevers'. In dit model wordt de vraag naar arbeid gelijkgesteld aan de werkgelegenheid.



ANTWOORDEN OPGAVE 2

- 1 Bij afgesloten cao's hebben ook werknemers die géén lid zijn van een vakbond recht op de overeengekomen arbeidsvoorwaarden.
- 2 Twee van onderstaande kenmerken:
 - vrije prijsvorming
Loonvorming op de arbeidsmarkt wordt vaak gereguleerd door overheid (bijvoorbeeld minimumloon) en werkgevers- en werknemers organisaties (loonafspraken).
 - homogeen 'product'
Arbeid is niet homogeen, want er zijn verschillen in scholing, ervaring, vaardigheid e.d.
 - vrije toetreding
Arbeidskrachten kunnen niet vrij toe- en uitreden, omdat ze gebonden zijn aan de woonplaats of kwalificaties en/of werkvergunningen nodig hebben om toe te treden.
 - transparantie
Niemand beschikt over volledige informatie over wie, wat, waar en wanneer vraagt en aanbiedt op de arbeidsmarkt.
- 3 Zie de grafiek voor de minimumloon-lijn (ML).
- 4 Zie de grafiek. De werkgelegenheid zal dalen met $40 - 30 = 10$ miljoen personen
- 5 Zie de grafiek. De werkloosheid zal stijgen met $50 - 30 = 20$ miljoen personen
- 6 $0,5 \times (17 - 1) \times 40 = 320$ miljoen euro of: 64 (hokjes) $\times 5 = 320$ miljoen euro
- 7 Zie de grafiek voor het werkgeverssurplus na invoering van het minimumloon (\backslash).
- 8 Zie de grafiek voor het werknemerssurplus na invoering van het minimumloon ($//$).
- 9 Zie de grafiek voor de welvaartsafname als gevolg van de invoering van het minimumloon ($\#$).

